

Sygn. akt **IC 599/20**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 lutego 2022 roku

Sąd Rejonowy w Gdyni I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Sławomir Splitt

po rozpoznaniu w dniu 21 lutego 2022 roku w Gdyni

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa **A. Ł.**

przeciwko **(...) S.A. w G.**

o zapłatę

1. ustala, iż umowa objęcia akcji w ramach subskrypcji prywatnej serii (...) z dnia 18 października 2019 roku zawarta pomiędzy powodem A. Ł. i pozwaną (...) S.A. w G. jest nieważna,
2. zasądza od pozwanej **(...) S.A. w G.** na rzecz powoda **A. Ł.** kwotę **50.000,00 złotych** (pięćdziesiąt tysięcy złotych) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 15 października 2020 roku do dnia zapłaty,
3. oddala powództwo w pozostałym zakresie,
4. zasądza od pozwanej **(...) S.A. w G.** na rzecz powoda **A. Ł.** kwotę **6.117,00 złotych** (sześć tysięcy sto siedemnaście złotych) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty – tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygnatura akt IC 599/20

UZASADNIENIE

Powód A. Ł. wniósł pozew przeciwko (...) S.A. z siedzibą w G. o ustalenie, że umowa objęcia akcji serii (...) z dnia 18 października 2019 roku zawarta między stronami jest nieważna w całości z mocy prawa, względnie z uwagi na to, iż została zawarta przez powoda pod wpływem podstępstwa albo błędu, bądź z uwagi na sprzeczność z zasadami współzycia społecznego oraz o zasądzenie od pozwanego kwoty 50.000,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia powództwa do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, iż w październiku 2019 roku otrzymał propozycję zainwestowania w akcje nowej emisji, które miała wyemitować pozwana spółka. Oferta zawierała projekty dokumentów w postaci: propozycji nabycia akcji z dnia 18 października 2019 roku, formularza przyjęcia propozycji nabycia akcji z dnia 18 października 2019 roku, umowy objęcia akcji z dnia 18 października 2019 roku, a także przedwstępnej umowy sprzedaży akcji z dnia 17 października 2019 roku. W umowie przedwstępnej powołano się na fakt podjęcia przez walne zgromadzenie pozwanej spółki uchwały z dnia 11 lipca 2019 roku w przedmiocie wyrażenia zgody na skup akcji własnych, ale kopii uchwały nie okazano powodowi. Inwestycja miała mieć charakter średnioterminowy, albowiem pozwana zawarła jednocześnie umowę odsprzedaży akcji (w umowie przedwstępnej), na podstawie której zobowiązała się do odkupu serii (...) od powoda w określonym terminie – to jest do dnia 18 października 2023 roku. Zdaniem powoda, skoro zgodnie z przepisem art. 362 ksh, emitent nie może nabyć akcji własnych to powyższe świadczy o wprowadzeniu powoda w błąd, albowiem umowa odkupu pozostaje z mocy prawa nieważna. Zgodnie z propozycją nabycia akcji pozwana zaoferowała powodowi objęcie 20.000 sztuk akcji o wartości nominalnej wynoszącej 0,10 zł po cenie

emisyjnej 1,00 zł. Z kolei w umowie przedwstępnej powód zobowiązał się do sprzedaży pozwanemu akcji za cenę 3,25 zł za akcję. Ponadto pozwany zobowiązał się do płacenia powodowi zaliczek na akcję w kwotach po 1.875,00 zł dwa razy w roku. Powód w wykonaniu umowy dokonał płatności kwoty 50.000,00 złotych, po czym otrzymał informacje o dokonaniu przydziału akcji serii (...) z dnia 28 listopada 2019 roku. Podwyższenie kapitału zakładowego obejmujące emisję akcji serii (...) zostało ujawnione w rejestrze KRS dopiero w dniu 11 grudnia 2019 roku. Powód podniósł, iż spółka zawierając z nim umowę miała na celu obejście przepisów o niemożności nabycia akcji własnych, ponadto zawierając ze spółką umowę przedwstępną powód nie dysponował jeszcze akcjami, albowiem te powstały z datą zarejestrowania podwyższenia kapitału zakładowego. Skoro zatem powód ich nie posiadał to nie mógł nimi skutecznie rozporządzać. Ponadto, powód powołał się na to, iż w umowie przedwstępnej został zawarty warunek wykupu, którego powód nie będzie miał możliwości spełnić, albowiem jako warunek wykupu wskazano konieczność załączenia dowodu posiadania akcji w postaci oryginału aktu notarialnego poświadczającego złożenie akcji do depozytu notarialnego, zaś obowiązujący od 1 kwietnia 2021 roku przepis art. 328¹ ksh stanowi, iż jedynym dokumentem, który będzie mógł powód przedstawić będzie zaświadczenie depozytowe wystawione przez podmiot prowadzący rejestr akcjonariuszy. O wprowadzeniu w błąd powoda miało świadczyć to, iż powód zawierając umowę z pozwanym nie wiedział o tym, iż spółka nie może nabywać wyemitowanych przez nią akcji (to jest zakazie wynikającym z treści przepisu art. 362 ksh). Tym samym pozostawał w błędzie co do tego, iż umowa odkupu akcji pozostaje z mocy prawa nieważna. Wprowadzeniu w błąd powoda miało służyć również przywołanie w umowie przedwstępnej faktu podjęcia przez walne zgromadzenie pozwanej uchwały z dnia 11 lipca 2019 roku w przedmiocie wyrażenia zgody na skup akcji własnych, których powodowi nie okazano. Ponadto, pozwana podstępnie doprowadziła do nawiązania stosunku prawnego z powodem w drodze przekazywania mu nieprawdziwych lub niepełnych informacji co do charakteru inwestycji, aby stworzyć poczucie, iż powód dokonuje jedynie objęcia akcji serii (...) na określony czas, po upływie którego pozwana dokona ich odkupu z zyskiem dla powoda. Zawarcie w jednym czasie umowy nabycia akcji i przedwstępnej umowy jej sprzedaży za określoną cenę miała upewnić powoda co do tego, iż taka kolejność zdarzeń jest dokonywana w z góry określonym horyzoncie czasowym, a zatem faktycznie pozwana jedynie używa środki pieniężne powoda za wyemitowane akcje za wiadomym wynagrodzeniem.

(pozew k. 3-12)

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa, podnosząc zarzut nieudowodnienia roszczenia powoda co do zasady i co do wysokości. Jak wskazano otwarcie względem pozwanego przyspieszonego postępowania układowego i objęcie wierzytelności powoda układem będzie skutkowało tym, iż powstały tytuł wykonawczy utraci wykonalność z mocy prawa na podstawie przepisu art. 170 ust. 3 prawa restrukturyzacyjnego.

Nadto, pozwany powołał się na siłę wyższą (pandemię C.-19), w wyniku czego niewykonalne stało się bieżące wywiązywanie się przez pozwanego z zobowiązań, co w konsekwencji skutkowało złożeniem wniosku o otwarcie przyspieszonego postępowania układowego.

Pozwany wystąpił o rozłożenie zasądzonego świadczenia na 20 równych rat z uwagi na swoją szczególną sytuację i nieobciążanie go kosztami procesu. W uzasadnieniu pozwany wskazał, iż w związku z zaistniałą sytuacją będącą skutkiem pandemii C. -19 zmuszony był do zaprzestania spłaty bieżących zobowiązań w celu zabezpieczenia środków na wykonanie planu spłaty. Wprowadzenie stanu epidemii w Polsce spowodowało negatywne konsekwencje dla firmy pozwanego polegające na ograniczeniu jego zysków z prowadzonej działalności (zmniejszenie stopy odsetek, obniżenie maksymalnego limitu pozaodsetkowych kosztów kredytu dla nowo udzielanych pożyczek, zawieszenie spłaty kredytu na okres do 3 miesięcy, brak spłaty od pożyczkobiorców, żądanie przedwczesnego wykupu obligacji przez obligatariuszy) przy jednoczesnym wyłączeniu instytucji pożyczkowych z subwencji rządowych. Pozwany wskazał, iż złożył sprawozdanie finansowe oraz inne wymagane dokumenty, które w roku 2020 mogły być składane do dnia 30 września 2020 roku.

(odpowiedź na pozew k. 48-51)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W piśmie z dnia 18 października 2019 roku (...) S.A. w G. złożyła powodowi A. Ł. propozycję nabycia 20.000 akcji na okaziciela serii (...) tej spółki o jednostkowej wartości nominalnej 0,10 zł i łącznej wartości nominalnej 2.000,00 zł to jest za łączną kwotę 50.000,00 zł.

W treści pisma wskazano, że oferta w ramach subskrypcji prywatnej jest złożona na warunkach określonych w uchwale zarządu z dnia 14 sierpnia 2019 roku nr 2/14/08/2019 w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego spółki w drodze kapitału docelowego poprzez emisję akcji zwykłych na okaziciela serii (...) przeprowadzanej w ramach subskrypcji prywatnej przez złożenie oferty przez spółkę i jej przyjęcie przez oznaczonego adresata.

Wskazano, że przyjęcie oferty, zgodnie z art. 431 § 2 pkt 1 ksh, musi nastąpić na piśmie, czemu służy formularz przyjęcia propozycji nabycia akcji (oznaczony datą 18 października 2019 roku), stanowiący załącznik nr 1 do oferty.

Nadto, wyjaśniono, że umowa objęcia akcji, której wzór stanowi dołączony do pisma załącznik nr 2, w przypadku jej przyjęcia musi zostać zawarta w nieprzekraczalnym terminie do dnia 14 listopada 2019 roku.

(dowód: propozycja nabycia akcji na okaziciela serii I k. 23-24)

Powód podpisał dołączony do propozycji nabycia akcji formularz przyjęcia oferty nabycia akcji.

W treści formularza powód oświadczył, iż przyjmuje ofertę nabycia akcji wskazanych w ofercie i zobowiązał się do zapłaty kwoty 50.000,00 zł tytułem ceny nabycia 20.000 akcji w terminie do dnia 18 października 2019 roku. W treści formularza zawarte były następujące oświadczenia:

- że przed złożeniem oferty starannie zapoznał się z treścią propozycji nabycia akcji oraz uchwały 2/14/08/2019 i je akceptuje (pkt 2),

- nie złożono mu żadnych oświadczeń ustnych ani nie dostarczono żadnych informacji, które byłyby sprzeczne z informacjami zawartymi w propozycji nabycia akcji oraz ww. uchwale zarządu (pkt 3),

- z zastrzeżeniem postanowień propozycji nabycia akcji oraz ww. uchwały zarządu przyjmuje do wiadomości, iż akcje, na nabycie których przyjmuje ofertę, zostaną mu przydzielone pod warunkiem, że: (i.) zostaną przyjęte oferty emitenta na co najmniej 200.000 akcji serii (...) (minimalna wartość podwyższenia kapitału zakładowego), (ii.) emitent otrzyma najpóźniej do dnia 14 listopada 2019 roku prawidłowo podpisany i wypełniony formularz przyjęcia propozycji nabycia akcji oraz (...) do dnia 14 listopada 2019r. zostanie zawarta pomiędzy nim a emitentem umowa objęcia akcji, stanowiąca załącznik do propozycji nabycia akcji.

(dowód: formularz przyjęcia propozycji nabycia akcji k. 25-26)

Ponadto, powód podpisał dołączony do propozycji egzemplarz umowy objęcia akcji. W umowie objęcia akcji powołano się na uchwałę zarządu pozwanej spółki nr 2/14/08/2019 z dnia 14 sierpnia 2019 roku w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego spółki w drodze kapitału docelowego, co miało nastąpić poprzez emisję akcji zwykłych na okaziciela serii (...), przeprowadzanej w ramach subskrypcji prywatnej, zgodnie z treścią której podwyższenie kapitału zakładowego spółki miało nastąpić poprzez emisję nie więcej niż 200.000 i nie więcej niż 8.000.000 nowych akcji na okaziciela serii (...) o wartości nominalnej 0,10 złotych każda, zaś zawarcie umów o objęcie akcji spółki powinno nastąpić w terminie do dnia 14 listopada 2019 roku.

Zgodnie z § 2 umowy powód jako subskrybent przyjął ofertę spółki nabycia 20.000 akcji serii (...) o numerach od IO 464 001 do IO 484 000 po cenie emisyjnej w wysokości 2,50 zł za każdą poszczególną akcję, tj. 50.000 zł.

Stosownie do § 3 umowy subskrybent zobowiązał się do dokonania wpłaty kwoty 50.000,00 zł do dnia 18 października 2019 roku.

W przypadku nie dokonania płatności w wyżej wymienionym terminie umowa wygasła.

Natomiast, w myśl § 4 spółka zobowiązała się do zwrotu kwoty wpłaconej przez subskrybenta, jeżeli do dnia 14 lutego 2020 roku nie zgłosi do rejestru podwyższenia kapitału. Zwrot miał nastąpić w terminie 14 dni od dnia ziszczenia się powyższego warunku, przelewem na rachunek bankowy, z którego dokonano wpłaty na akcje. W przypadku ziszczenia się obowiązku zwrotu, subskrybent zrzekał się wszelkich roszczeń wobec spółki poza roszczeniami o zwrot kwoty wpłaconej uprzednio w wykonaniu § 3.

W imieniu pozwanej spółki umowa została podpisana przez prezesa zarządu A. B..

(dowód: umowa objęcia akcji, k. 27- 28)

W dniu 11 lipca 2019 roku nadzwyczajne walne zgromadzenie spółki (...) S.A. podjęło uchwałę nr 3/11/07/2019, na mocy której wyraziło zgodę na nabycie przez spółkę akcji własnych w celu ich dalszej odsprzedaży lub pożyczki.

Zgodnie z § 2 uchwały upoważniono zarząd spółki do nabywania akcji własnych, przy czym łączna liczba nabytych akcji własnych nie miała przekroczyć 34.000.000 akcji, o łącznej wartości nominalnej nieprzekraczającej 3.400.000 zł, co miało odpowiadać nie więcej niż 20 % kapitału zakładowego spółki i nie więcej niż 19,51 % głosów na walnym zgromadzeniu spółki.

Cena nabycia akcji własnych spółki miała wynosić od 0,10 zł do 2,60 zł za jedną akcję, w tym oprócz ceny akcji własnych koszty ich nabycia. Łączna cena nabycia akcji własnych miała wynieść nie więcej niż 88.400.000 zł, w tym oprócz ceny akcji własnych koszty ich nabycia.

Nabywane miały być jedynie akcje spółki w pełni pokryte. Zarząd spółki był upoważniony do realizacji nabycia akcji własnych od dnia podjęcia uchwały do dnia 11 lipca 2024 roku. Nabycie akcji własnych miało być pokryte z kapitału rezerwowego. Zarząd spółki był upoważniony do dokonania wszelkich czynności faktycznych i prawnych związanych z nabyciem akcji własnych oraz ich ewentualną odsprzedażą i pożyczką.

(dowód: uchwała nr 3/11/07/2019 k. 107-109)

Nadto, powód podpisał egzemplarz umowy przedwstępnej sprzedaży akcji oznaczony datą 17 października 2019 roku. Stronami przedmiotowej umowy byli powód określony jako sprzedawca oraz (...) S.A. jako inwestor.

W preambule umowy powołano się na uchwałę walnego zgromadzenia nr 3/11/07/2019 z dnia 11 lipca 2019 roku wyrażającą zgodę na skup akcji własnych.

Zgodnie z pkt 3.1 umowy pod warunkiem spełnienia się wszystkich warunków strony zobowiązały się zawrzeć w dniu 18 października 2023 roku (określonym jako dzień wykonania) umowę nabycia akcji, w której sprzedawca sprzeda inwestorowi akcje za cenę 3,25 zł za jedną akcję. Stosownie do pkt 4 ww. umowa nabycia akcji miała zostać zawarta pod warunkami rozwiązującymi znajdującymi się po stronie sprzedającego:

- doręczenia inwestorowi pisemnego oświadczenia sprzedającego o zamiarze zawarcia umowy nabycia akcji w terminie nie późniejszym niż dwa miesiące przed dniem wykonania (tj. 18 października 2023 roku),
- załączenia do powyższego oświadczenia dowodu posiadania akcji w postaci oryginału aktu notarialnego poświadczającego złożenie akcji do depozytu notarialnego z treści którego będzie wynikać, że akcje te nie zostaną wydane sprzedającemu wcześniej niż po upływie dwóch tygodni od dnia wykonania oraz, że akcje te zostaną wydane inwestorowi pod warunkiem przedstawienia notariuszowi zawartej umowy nabycia akcji.

Ponadto, umowa nabycia akcji została ponadto zawarta pod warunkiem rozwiązującym po stronie inwestora tj. zapłaty przez inwestora wszystkich zaliczek.

Zgodnie z pkt 5. inwestor zobowiązał się zapłacić sprzedawcy tytułem zaliczek na akcje ośmiokrotnie kwoty po 1.875 zł dwa razy do roku do dnia 18 kwietnia i 18 października na wskazany rachunek bankowy. W przypadku zawarcia

umowy przyrzeczonej sprzedaży akcji, strony miały zgodnie zaliczyć zaliczki tytułem zapłaty ceny za akcje (pkt 5.3). Natomiast, w przypadku nie zawarcia umowy przyrzeczonej sprzedaży akcji w dniu wykonania włącznie, sprzedawca miał zwrócić pełną kwotę zaliczek na rzecz inwestora w terminie 3 dni roboczych, bez konieczności wezwania ze strony inwestora (5.4).

W imieniu pozwanej spółki umowa została podpisana przez prezesa zarządu A. B..

(dowód: przedwstępna umowa sprzedaży akcji k. 29-34)

Powód A. Ł. już wcześniej zainwestował – za pośrednictwem doradcy (...) - swoje środki pieniężne w kwocie 150.000 zł w obligacje emitowane przez (...) S.A.

W 2019 r. powód zainteresowany był zainwestowaniem dalszych środków w kwocie 50.000 zł. W tym celu skontaktował się z K. N., który przedstawił mu ww. dokumenty w postaci propozycji nabycia akcji na okaziciela, formularza przyjęcia propozycji nabycia akcji oraz umowy objęcia akcji. Powód podpisał ww. dokumenty, nie czytając ich. Przy zawarciu umowy powód nie interesował się sytuacją finansową spółki. Powód nigdy nie uczestniczył w działalności spółki.

(dowód: przesłuchanie powoda, płyta CD k. 216)

Początkowo, dla podwyższenia kapitału zakładowego pozwana spółka emitowała obligacje. Gdy jednak koszty emisji obligacji wzrosły, (...) S.A. zmieniła strategię pozyskiwania środków na emisję i wykup akcji własnych.

(dowód: przesłuchanie pozwanego płyta CD k. 216)

W dniu 17 października 2019 roku powód dokonał wpłaty kwoty 50.000 zł tytułem zapłaty ceny za zakup akcji serii (...).

(dowód: lista transakcji k. 36-37)

Pismem z dnia 28 listopada 2019 roku (...) S.A. poinformowała powoda o przydzielaniu powodowi 20.000 akcji serii (...) spółki o wartości nominalnej 0,10 zł każda.

(dowód: zawiadomienie, k. 35)

Powód nigdy nie uchylił się w odrębnym oświadczeniu od skutków prawnych swojego oświadczenia woli w przedmiocie nabycia akcji.

(dowód: przesłuchanie powoda, płyta CD k. 216)

Przed podjęciem uchwały o podwyższeniu kapitału zakładowego poprzez emisję akcji serii I (...) S.A. nie miała problemów finansowych. W roku 2018 spółka osiągała zysk w kwocie 2.749.142,81 zł netto, zaś w roku 2019 w wysokości 3.733.179,01 zł netto. W latach 2018-2019 spółka wykupywała obligacje, zgodnie ze swoim zobowiązaniem.

(dowód: uchwały w sprawie podziału zysku za lata obrotowe 2018-2019 k. 55-56, przesłuchanie pozwanego płyta CD k. 216)

Sytuacja finansowa (...) S.A. uległa zmianie po wybuchu pandemii C.-19. Zmiany legislacyjne wprowadzone w związku z ogłoszeniem stanu epidemii (zmniejszenie stopy procentowej odsetek, obniżenie maksymalnego limitu pozaodsetkowych kosztów kredytu dla nowo udzielanych pożyczek, zawieszenie spłaty kredytu na okres do 3 miesięcy „wakacje kredytowe”) przy jednoczesnym zaprzestaniu spłat wymagalnych zobowiązań przez pożyczkobiorców i zgłaszaniu przez obligatariuszy żądania przedwczesnego wykupu obligacji, wpłynęły na obniżenie rentowności spółki.

Aktualnie, spółka ma zobowiązania na kwotę około 118 mln zł, a także wierzytelności na kwotę około 80 mln zł.

(dowód: przesłuchanie pozwanego płyta CD k. 216)

Postanowieniem z dnia 10 lipca 2020r. wydanym w sprawie o sygnaturze VI GR 16/20 Sąd Rejonowy Gdańsk – Północ w Gdańsku postanowił otworzyć przyspieszone postępowanie układowe (...) S.A. z siedzibą w G..

(dowód: zawiadomienie z dnia 15 lipca 2020r. k. 38, postanowienie Sądu Rejonowego Gdańsk – Północ w Gdańsku z dnia 10 lipca 2020r. k. 54)

Sąd zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów, a także dowodu z przesłuchania stron.

Oceniając zebrany w niniejszej sprawie materiał dowodowy Sąd nie dopatrył się żadnych podstaw do kwestionowania prawdziwości i wiarygodności wymienionych w ustaleniach stanu faktycznego dowodów z dokumentów urzędowych i prywatnych. Zgodnie z treścią art. 244 kpc wymienione powyżej dokumenty urzędowe w postaci postanowienia sądu w przedmiocie otwarcia przyspieszonego postępowania układowego pozwanej spółki, a także odpisu z KRS korzystają z domniemania autentyczności i domniemania zgodności z prawdą wyrażonych w nich oświadczeń, zaś w toku niniejszego postępowania żadna ze stron nie kwestionowała powyższych domniemań w trybie art. 252 kpc. Ponadto, za wiarygodne i przydatne do rozstrzygnięcia sprawy Sąd uznał dowody z dokumentów prywatnych tj. umów zawartych przez strony, a także pozostałych dokumentów związanych z zawarciem i wykonaniem umowy, a także sytuacją finansową pozwanej spółki. Przedmiotowe dokumenty nie noszą żadnych śladów przerobienia, podrobienia, czy też innej ingerencji, ani też nie były kwestionowane przez strony niniejszego postępowania, stąd należało uznać je za autentyczne. W związku z powyższym w ramach swobodnej oceny dowodów Sąd uznał, że ww. dokumenty przedstawiają rzeczywistą treść stosunku prawnego zawartego przez strony, a także odzwierciedlają faktyczną kondycję (...) S.A.

Nadto, ustalenia faktyczne w niniejszej sprawie Sąd oparł na zeznaniach stron A. Ł. oraz prezesa zarządu pozwanej spółki (...). Zdaniem Sądu zeznania wymienionych powyżej osób były szczere, wewnątrznie spójne i niesprzeczne ze sobą, a w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy korelowały z treścią załączonych do akt niniejszej sprawy dokumentów.

Przechodząc do szczegółowych rozważań należy wyjaśnić, iż w niniejszej sprawie powód domagał się przede wszystkim ustalenia, że umowa objęcia akcji serii (...) z dnia 18 października 2019 roku zawarta między stronami jest nieważna w całości wobec sprzeczności z prawem, ewentualnie z uwagi na wadę oświadczenia woli (oświadczenia złożone pod wpływem podstępu albo błędu), bądź też z uwagi na sprzeczność z zasadami współżycia społecznego. W związku z powyższym strona powodowa opierała swoje żądanie na przepisach art. 189 kpc w zw. z art. 58 § 1 i 2 kc, art. 84 i 86 kc.

W pierwszej kolejności wyjaśnić należy, iż bezzasadne okazały się twierdzenia powoda odnośnie nieważności umowy z uwagi na jej sprzeczność z ustawą (art. 58 § 1 kc). Zgodnie bowiem z treścią art. 362 § 1 ksh spółka nie może nabywać wyemitowanych przez nią akcji (akcje własne). Zakaz ten jednak nie dotyczy – zgodnie z pkt 8 – nabycia na podstawie i w granicach upoważnienia udzielonego przez walne zgromadzenie; upoważnienie powinno określać warunki nabycia, w tym maksymalną liczbę akcji do nabycia, okres upoważnienia, który nie może przekraczać pięciu lat, oraz maksymalną i minimalną wysokość zapłaty za nabywane akcje, jeżeli nabycie następuje odpłatnie. Zważywszy należy, iż w dniu 11 lipca 2019 roku nadzwyczajne walne zgromadzenie pozwanej spółki (...) S.A. podjęło uchwałę nr 3/11/07/2019, na mocy której wyraziło zgodę na nabycie przez spółkę akcji własnych w celu ich dalszej odsprzedaży lub pożyczki, a także określiło szczegółowe warunki nabycia. Treść przedmiotowej uchwały nie pozostaje w sprzeczności z art. 362 § 1 pkt 8 ksh.

Nadto, na uwzględnienie nie zasługiwały zarzuty powoda odnośnie złożenia oświadczenia woli pod wpływem błędu czy podstępu.

Zgodnie z treścią art. 84 § 1 i 2 kc w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Jeżeli jednak oświadczenie woli było złożone innej osobie, uchylenie się od jego skutków prawnych dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć; ograniczenie to nie dotyczy czynności prawnej nieodpłatnej. Można powoływać się tylko na błąd uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści (błąd istotny).

Natomiast, wedle art. 86 § 1 i 2 kc jeżeli błąd wywołała druga strona podstępnie, uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu może nastąpić także wtedy, gdy błąd nie był istotny, jak również wtedy, gdy nie dotyczył treści czynności prawnej. Podstęp osoby trzeciej jest jednoznaczny z podstępem strony, jeżeli ta o podstępie wiedziała i nie zawiadomiła o nim drugiej strony albo jeżeli czynność prawna była nieodpłatna. Zważywszy należy, iż podstęp charakteryzuje przy tym to, że wywołujący błąd działa z zamiarem, aby fałszywe przekonanie wzbudzone u innej osoby doprowadziło do tego, by ta ostatnia złożyła określone oświadczenie woli (por. E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Wyd. 10, Warszawa 2021).

W ocenie Sądu w rozpatrywanym przypadku z uwagi na zgodny zamiar stron co do zawarcia umowy pozornej (o czym szczegółowo mowa poniżej) nie może być mowy o błędzie, ani tym bardziej o jego kwalifikowanej postaci w formie podstępu. Powód miał bowiem pełną świadomość tego, że umowa ma charakter stricte inwestycyjny i godził się na to.

Mimo nie uwzględnienia argumentacji strony powodowej w powyższym zakresie, Sąd doszedł do przekonania, że zawarta przez strony umowa objęcia akcji w ramach subskrypcji prywatnej serii (...) z dnia 18 października 2019 roku jest objęta sankcją nieważności z innych przyczyn, aniżeli wskazane w pozwie. Jak wskazuje się w doktrynie adresatami norm prawnych przewidujących bezwzględną nieważność czynności prawnej są w pierwszym rzędzie organy stosujące prawo (sądy oraz organy władzy publicznej), dlatego sąd obowiązany jest wziąć pod uwagę bezwzględną nieważność czynności prawnej z urzędu, nawet jeśli żadna ze stron postępowania nie powołuje się na nieważność czynności prawnej (por. K. Osajda (red. serii), W. Borysiak (red. tomu), Kodeks cywilny. Komentarz. Wyd. 29, Warszawa 2021). W wyroku z 17 czerwca 2005r. (III CZP 26/05, OSP 2006, Nr 7–8, poz. 85) Sąd Najwyższy stwierdził, że "sąd ma obowiązek wziąć pod uwagę w każdym stanie sprawy nieważność czynności prawnej (art. 58 § 1 kc)". W wyroku z dnia 26 stycznia 2006r. (II CK 374/05, Biul. SN 2006, Nr 5) Sąd Najwyższy podkreślił, że "zgodnie z powszechnie przyjętym w orzecznictwie i piśmiennictwie poglądem sąd z urzędu uwzględnia bezwzględną nieważność czynności prawnej". W wyroku z dnia 22 stycznia 2014r. (III CSK 55/13, L.) Sąd Najwyższy podkreślił, że sąd powinien uwzględnić nieważność bezwzględną z urzędu na każdym etapie postępowania. Uwzględnienie przez sąd orzekający sankcji nieważności z urzędu ma miejsce, jeśli jej zastosowanie wynika z zebranego w sprawie materiału (por. wyrok SN z dnia 3 listopada 2010r., V CSK 142/10, L.). W oparciu o zebrany w sprawie materiał dowodowy Sąd doszedł do przekonania, iż umowa zawarta przez strony jest pozorna. Zgodnie z treścią art. 83 § 1 kc nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Jeżeli oświadczenie takie zostało złożone dla ukrycia innej czynności prawnej, ważność oświadczenia ocenia się według właściwości tej czynności.

Jak wskazuje się w orzecznictwie pozorność, o której mowa w art. 83 § 1 kc, stanowi wadę oświadczenia woli polegającą na niezgodności między aktem woli, a jej przejawem na zewnątrz, przy czym strony muszą być zgodne co do tego, aby wspomniane oświadczenie woli nie wywołało skutków prawnych. Aby ustalić, że dana czynność dotknięta jest pozornością niezbędne jest wykazanie, że zachodzi sprzeczność między tym, co strony deklarują na zewnątrz, a tym, do czego w rzeczywistości dążą. Rozbieżność ta powinna dotyczyć treści samej czynności prawnej, co będzie występowało, gdy strony zmierzają do wywołania wrażenia dokonania określonej czynności prawnej, podczas gdy w rzeczywistości w ich sferze prawnej nic się nie zmienia lub też zmiana następuje, ale ma charakter inny niż wynikałoby to z treści złożonych oświadczeń. Przy czym nieważność czynności prawnej z powodu pozorności złożonego oświadczenia woli może być stwierdzona tylko wówczas, gdy brak zamiaru wywołania skutków prawnych został przejawiony wobec drugiej strony tej czynności otwarcie, tak że miała ona pełną świadomość co do pozorności złożonego wobec niej oświadczenia woli i co do rzeczywistej woli jej kontrahenta i w pełni się z tym zgadza (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 4 września 2019r., I ACa 311/18, L.). Oświadczenie woli jest złożone dla pozorów wtedy, gdy

z góry powziętym zamiarem stron jest brak woli wywołania skutków prawnych. Strony udają, że dokonują jakiejś czynności prawnej. Zwykła pozorność ma miejsce wtedy, gdy pod pozorowaną czynnością prawną poza tym nic się nie kryje. Najczęściej jednak czynność taka ma na celu ukrycie innej, rzeczywistej i zamierzonej czynności prawnej (por. postanowienie SN z dnia 26 listopada 2020r., II UK 323/19, L.).

Jak wynika z zebranego materiału dowodowego wskutek przyjęcia przez powoda oferty złożonej przez pozwanego, strony zawarły umowę nabycia 20.000 akcji serii (...) o numerach od Io 464 001 do Io 484 000 po cenie emisyjnej w wysokości 2,50 zł za każdą poszczególną akcję, tj. 50.000 zł.

W związku z wykonaniem umowy powód wpłacił na rzecz pozwanej spółki kwotę 50.000 zł. Nadto, strony zawarły umowę przedwstępną sprzedaży akcji (datowaną na dzień 17 października 2019 roku), na podstawie której pod warunkiem spełnienia się wszystkich szczegółowo określonych w umowie warunków strony zobowiązały się zawrzeć w dniu 18 października 2023 roku umowę nabycia akcji, w której powód sprzedaje pozwanej posiadane akcje za cenę 3,25 zł za jedną akcję.

Przedmiotowa umowa nabycia akcji miała zostać zawarta m.in. pod warunkiem rozwiązującym w postaci zapłaty przez pozwaną spółkę wszystkich ośmiu zaliczek w kwotach po 1.875 zł, które miały zostać zaliczone tytułem zapłaty ceny za akcje.

Na podstawie zgodnych zeznań stron należało przyjąć, że zarówno powód, jak i pozwany traktowali przedmiotową umowę jako formę inwestycji.

A. Ł. wprost wskazał, że zwrócił się do doradcy finansowego, z którym współpracował już wcześniej i za pośrednictwem którego uprzednio nabył obligacje pozwanej spółki, o zainwestowanie kwoty 50.000 zł.

Powód wskazywał, że nie czytał przedstawionych mu do podpisu przez doradcę finansowego dokumentów, będąc przeświadczony, iż zawiera umowę na takich samych warunkach jak wcześniejszą umowę nabycia obligacji spółki. Już to wskazuje, że jedynym motywem, jakim kierował się powód, było zainwestowanie środków pieniężnych i uzyskanie zysku w postaci odsetek w krótkim okresie czasu. Z zeznań powoda jednoznacznie wynika, że nie miał on zamiaru uzyskania statusu akcjonariusza spółki. Przed zawarciem umowy powód bowiem nie interesował się kondycją finansową spółki (zważywszy na wcześniejsze pozytywne doświadczenia związane z inwestycją w obligacje tej spółki), zaś po podpisaniu umowy nie uczestniczył w działalności spółki, ani też nie korzystał z żadnych uprawnień korporacyjnych przysługujących akcjonariuszowi na podstawie przepisów Kodeksu spółek handlowych.

Powód oczekiwał wyłącznie uzyskania zysku, którego źródłem miały być odsprzedaż wyemitowanych akcji.

Zważyć należy, iż również emitent akcji tj. pozwana spółka traktowała umowę jako formę inwestycji tj. podwyższenia kapitału. Przesłuchany w niniejszej sprawie prezes zarządu spółki A. B. wprost wskazał, że emisja akcji była związana z tym, że dotychczasowa strategia podwyższenia kapitału polegająca na emisji obligacji okazała się zbyt kosztowna.

Jak wywodził prezes pozwanej spółki koszty emisji i obsługi obligacji znacznie wzrosły i pozwana spółka poszukiwała tańszej formy podwyższenia kapitału. Po konsultacji z prawnikami władze spółki uznały, że właściwą formą będzie emisja akcji na okaziciela z prawem odkupu po kilku latach. Bez wątpienia zatem również po stronie pozwanej istniała świadomość pozorności umowy.

Zważyć także należy uwagę, że w treści przedstawionych powodowi dokumentów dołączonych do oferty nabycia akcji nie ma w ogóle mowy o prawach i obowiązkach akcjonariusza i zasadach ich wykonywania.

Jak zatem wynika z zeznań stron, zawierając sporną umowę, nie miały one zamiaru, by powód uzyskał status akcjonariusza, lecz zgodnie zamierzały umożliwić krótkotrwały obrót pieniędzmi powoda w celu podwyższenia kapitału spółki.

Powód miał uzyskać korzyść w postaci odsetek, których uzyskanie było pewne i niezwiązane z ryzykiem wiążącym się z działalnością spółki. Zważyć należy, iż rzeczywiste zamiary stron miały zostać zrealizowane do dnia 18 października 2023 roku, kiedy strony zobowiązały się do zawarcia umowy przyrzeczonej sprzedaży akcji, na podstawie której pozwana miała odkupić akcje po ustalonej cenie. W tym celu strony zawarły umowę przedwstępną sprzedaży akcji, która pozostaje w ścisłym związku z przedmiotową umową objęcia akcji. Wszystkie przytoczone powyżej okoliczności wskazują, że przedmiotowa umowa objęcia akcji była pozorna.

W ocenie Sądu powód wykazał swój interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności przedmiotowej umowy. Zważyć należy, iż w świetle przepisu art. 189 kpc przesłanką materialnoprawną, która określa legitymację powoda i podlega ocenie według stanu sprawy w chwili orzekania (art. 316 § 1 kpc) jest interes prawny (por. wyrok SN z dnia 15 marca 2002r., II CKN 919/02, OSN 2002, Nr 7–8, s. 56).

Interes prawny w sprawie o ustalenie istnienia stosunku prawnego lub prawa nie decyduje wprost o zasadności powództwa, a jedynie warunkuje możliwość badania i ustalania prawdziwości twierdzeń powoda, że dany stosunek prawny lub prawo istnieje (por. wyrok SN z dnia 18 czerwca 2009r., II CSK 33/09, LEX nr 515730). Uznaje się, że interes prawny zachodzi wówczas, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości (por. wyrok SN z dnia 18 czerwca 2009r., II CSK 33/09, OSNC 2010, Nr B, poz. 47). Interes prawny zachodzi zatem wówczas, gdy istnieje niepewność danego prawa lub stosunku prawnego, zarówno z przyczyn faktycznych, jak i prawnych (por. wyrok SN z dnia 14 lipca 1972r., III CRN 607/71, OSNC 1973, Nr 4, poz. 64). Interes prawny zachodzi, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości, choć zawsze konieczna jest ocena istnienia interesu prawnego do wytoczenia tego powództwa na tle okoliczności faktycznych konkretnej sprawy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 5 kwietnia 2007 r., III AUa 1518/05, LEX nr 257445). Powód musi udowodnić w procesie o ustalenie, że ma interes prawny w wytoczeniu powództwa przeciwko konkretnemu pozwanemu, który przynajmniej potencjalnie, stwarza zagrożenie dla jego prawnie chronionych interesów, a sam skutek jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego zapewni powodowi ochronę jego praw przez definitywne zakończenie istniejącego między tymi stronami sporu lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu w przyszłości takiego sporu tj. obiektywnie odpadnie podstawa jego powstania (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 11 marca 2010r., I ACa 91/10, LEX nr 628231). Interes prawny, o którym mowa w art. 189 kpc, występuje także wtedy, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa, gdy określona sytuacja zagraża naruszeniem uprawnień przysługujących powodowi bądź też stwarza wątpliwości co do ich istnienia czy realnej możliwości realizacji (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 5 lutego 2013r., I ACa 991/12, LEX nr 1289430).

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie strona powodowa posiadała interes prawny w ustaleniu nieważności umowy objęcia akcji. Zdaniem Sądu rozstrzygnięcie w zakresie nieważności umowy definitywnie rozstrzyga spór pomiędzy stronami i usuwa stan niepewności prawnej. Zważyć należy, iż wyrok uwzględniający powództwo o świadczenie, oparty na przesłankowym stwierdzeniu nieważności umowy, nie rozwiałby w tym zakresie wszelkich wątpliwości, gdyż z sentencji takiego wyroku zasadzającego określone świadczenia nie wynika fakt nieważności umowy, zaś zgodnie z art. 365 kpc inne sądy nie są związane ani ustaleniami faktycznymi ani poglądami prawnymi wyrażonymi w uzasadnieniu zapadłego wyroku, lecz wyłącznie sentencją orzeczenia.

Podkreślić należy, iż skutkiem pozorności jest bezwzględna nieważność czynności prawnej pozornej. Bezwzględna nieważność czynności oznacza, że czynność jest nieważna *ex tunc* (por. K. Osajda (red. serii), W. Borysiak (red. tomu), Kodeks cywilny. Komentarz. Wyd. 29, Warszawa 2021).

Zważyć należy, iż świadczenie powoda dokonane w wykonaniu nieważnej umowy jest nienależne i podlega zwrotowi na podstawie przepisów art. 410 § 1 i 2 kc w zw. z art. 405 kc. Stosownie do art. 410 § 1 kc przepisy dotyczące bezpodstawnego wzbogacenia stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Zgodnie z treścią art. 410

§ 2 kc świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. W związku z powyższym zapłacona przez powoda kwota 50.000 zł wpłacona w wykonaniu nieważnej czynności prawnej podlegała zwrotowi. O jej zwrocie Sąd orzekł w pkt 2 sentencji wyroku, na podstawie art. 410 § 1 i 2 kc w zw. z art. 405 kc. Od powyższej kwoty Sąd zasądził odsetki ustawowe za opóźnienie od dnia 15 października 2020r. do dnia zapłaty. Zważyć bowiem należy, iż roszczenie z tytułu nienależnego świadczenia ma charakter bezterminowy, a zatem do wymagalności roszczenia konieczne jest wezwanie dłużnika do zapłaty. Przed wytoczeniem niniejszego powództwa powód nie skierował do pozwanej spółki takiego wezwania, a zatem jako pierwsze wezwanie należało potraktować pozew, który został doręczony pozwanemu w dniu 7 października 2020r. Określając termin wymagalności roszczenia Sąd przyjął siedmiodniowy termin do zapłaty, uwzględniając, że taki termin był wystarczający do oceny zasadności roszczenia, a także uwzględnia wszelkie okoliczności związane z obiegiem korespondencji w spółce, koniecznością zebrania stosowanej dokumentacji czy konsultacji z prawnikiem.

Sąd nie uwzględnił wniosku pozwanej o rozłożenie świadczenia na raty. Zgodnie z art. 320 kpc w szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może w wyroku rozłożyć na raty zasądzone świadczenie, a w sprawach o wydanie nieruchomości lub o opróżnienie pomieszczenia - wyznaczyć odpowiedni termin do spełnienia tego świadczenia. Jak wskazuje się w judykaturze uprawnienie przewidziane w art. 320 kpc przysługuje sądowi w szczególnie uzasadnionych wypadkach, a więc w sytuacjach, w których ze względu na stan majątkowy, rodzinny czy zdrowotny spełnienie zasądanego świadczenia byłoby dla pozwanego niemożliwe do wykonania lub w każdym razie bardzo utrudnione i narażałoby jego lub jego bliskich na niepowetowane szkody. Rozłożenie świadczenia na raty ma w szczególności na celu uchronienia pozwanego od postępowania egzekucyjnego poprzez umożliwienie mu wykonania wyroku w sposób dobrowolny (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 3 października 2019r., I ACa 459/19, L.). Podkreślić należy, iż ocena dotycząca zastosowania art. 320 kpc nie może być oderwana od realnych możliwości wypełnienia zobowiązania przez dłużnika w zmodyfikowanym zakresie, a tym samym od potrzeby ochrony usprawiedliwionego interesu wierzyciela. Wierzyciel winien mieć pewność, że świadczenie, jakkolwiek odsunięte w czasie, zostanie spełnione w przewidzianym terminie (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 3 czerwca 2020r., I ACa 845/19, L.).

Kierując się powyższymi kryteriami Sąd stwierdził, że aktualna sytuacja pozwanej jest na tyle zła, że mało prawdopodobne jest, aby pozwana była w stanie spełnić zasądzone świadczenie również w ratach. Zważyć przy tym należy, iż obecnie toczy się przyspieszone postępowanie układowe (...) S.A. z siedzibą w G., w którym pozwana może porozumieć się z wierzycielami co do odroczenia terminu spłaty zobowiązań czy spłaty w ratach.

W pozostałym zakresie, na mocy powołanych przepisów art. 410, 405 i 455 kc a contrario, powództwo o zapłatę podlegało oddaleniu.

Zważywszy, iż powód wygrał niniejszy spór w przeważającym zakresie o kosztach procesu Sąd orzekł na mocy art. 100 kpc i zasądził od pozwanej na rzecz powoda całość poniesionych kosztów w kwocie 6.117 zł, na co składa się opłata sądowa od pozwu (2.500 zł), opłata za czynności fachowego pełnomocnika w stawce minimalnej (3.600 zł) oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa (17 zł).